

„Esperanto není mrtvý jazyk. Věnuje se mu stále více mladých“

V roce 1979 začal Jan Řepa v Netolicích učit esperanto, mezinárodní jazyk, jehož základy vytvořil v roce 1887 Ludvík Lazar Zamenhof. Sám se k němu dostal v 50. letech náhodou díky barevným pohledům a známkám na malé výstavce ve výloze netolického pekařství.

Radek Štěpánek
redaktor MF DNES

NETOLICE Esperanto svůj vrchol zažilo mezi světovými válkami, dnes je díky internetu znovu na vzestupu. Mezinárodní jazyk, který v poslední třetině 19. století vytvořil polský lékař Ludvík Lazar Zamenhof, spojuje lidi po celém světě.

Své zázemí má i v jižních Čechách. Z klubu esperanta v Pisku totiž pochází výstava, která mapuje jeho historii a měla už více než třicet zastávek po celém Česku. Teď dorazila do netolického Muzea JUDr. Otakara Kudrny. Přesně v době, kdy tamní esperantisté slaví 60 let od svého vzniku. „Založit kroužek esperanta v polovině 50. let byla velká troufalost. Už v roce 1952 totiž Svaz esperantistů oficiálně zanikl, stejně jako Junák nebo Sokol,“ říká esperantista Jan Řepa, který jazyk ve městě učil od roku 1979.

V 50. letech jste se k esperantu dostal i vy. Jak se to stalo?
Jako kluk jsem chodil do školy Bavo-

V kroužku byl nejhorší, ale vydržel. „Dříve jsme udržovali písemný kontakt se světem díky esperantu,“ říká Jan Řepa. Foto: Marek Podhora, MAFRA

rovskou ulicí a jednoho dne mě zaujala výstava ve výloze tamního pekařství. Takové cizokrajné barevné pohledy, známky a obálky jsem do té doby v životě neviděl. Byla to výstava vznikajícího kroužku esperantistů. Rozhodl jsem se, že se zkusím k takovým pohledům také dostat, a to, že se k tomu budu muset učit ještě nový jazyk, jsem bral spíše jen jako vedlejší produkt.

Takže jste sám nebyl dobrý žák?
Rozhodně ne. Naopak bych řekl, že z té skupiny, co tam chodila, jsem byl nejhorší. Ale jako jediný jsem

u toho vydržel. Z té doby si vzpomínám na jednu perličku. Každý týden nás jezdil učit z Budějovic pan učitel František Nymburský. A jezdil na kole, za každého počasí. Občas byl nabalený jako pumpa, ale přijel pokaždé.

Proč se esperanto v Rusku a u nás znelíbilo, když jeho první učebnice vyšla v ruštině?

U nás se všechno dělo podle sovětského vzoru. Zajímavé je třeba to, že za Lenina mělo esperanto zelenou. Dokonce ve vznikajícím Sovětském svazu vyšla i první známka s esperantskou tematikou, protože si tam mysleli, že to bude mezinárodní jazyk proletariátu. Jenže potom přišel Stalin a manželka maršála Tučačevského, který se stal jednou z nejznámějších obětí Stalinyvy takzvané Velké čistky, byla esperantistka. Tak se stali z esperantistů špioni v Rusku, a co nesmělo být v Rusku, u nás bylo zakázané taky. Oficiálně ho potom povolili až v roce 1979. A v té době jsme také kroužek v Netolicích vzkřísili, i když to bylo taky dost složité.

Jsou v tomhle smyslu Netolice nějak výjimečné, nebo jsou kluby esperantistů v každém jihočeském městě?

Velmi aktivní je klub v Pisku. Do revoluce byl velmi silný i klub v Českých Budějovicích, ale ten se později rozpadl. Většina esperantistů se už ale díky internetu ani neschází v klubech. Není pro ně problém fungovat celosvětově, v tom mají oproti nám starším výhodu.

Dříve bylo esperanto oblíbené asi právě hlavně proto, aby lidé mohli komunikovat s celým světem, je to tak?

Vizitka Jan Řepa

Narodil se v roce 1944 v Netolicích na Prachaticku. Vyučil se drogistou. Od roku 1979 vedl zelinářství na netolickém náměstí a od stejného roku učil v domě pionýrů a mládeže esperanto. Je trampem a od roku 1961 aktivním členem Spolku divadelních ochotníků TYL Netolice.

Stoprocentně. Dostat jsme se nikam nemohli, tak jsme udržovali alespoň písemný kontakt. I ten je ale díky internetu snazší, lidé navíc mohou jezdit za přáteli, které si udělali po celém světě. Jeden mladý kolega mě jednou trochu nazlobil, když říkal v nadsázce, že internet musel vzniknout kvůli esperantu a že se i my starší budeme muset s internetem naučit pracovat. Tenkrát jsem si klepal na čelo, dnes mu musím dát za pravdu.

Takže už se žádné dopisy v esperantu nepiší?

Určitě ano, ale je pravda, že internet hraje prim. I ve vedení Českého svazu esperantistů jsou teď mladí lidé, kteří určují nový směr. Zajímavé je opravdu to, že esperantu se věnují čím dál tím více mladí. Mám z toho radost, protože se ukazuje, že to rozhodně není mrtvý jazyk. Navíc se dá právě i díky internetu dobře učit.

Interaktivně?

Ano. Je to velká výhoda, protože dříve měl člověk s učebnicí dost velké problémy, protože neslyšel tu výslovnost. Teď na internetu existuje kurz, který s člověkem mluví. A když se člověk opravdu učí, může se esperanto naučit za tři týd-

ny. Dělá mi to moc dobře, když vídím, že o naše následovníky není nouze.

V otázce budoucnosti esperanta jste tedy optimistou?

Dokonce bych řekl, že idealistou. Idealista se učí esperanto. Optimista se učí angličtinu. Pesimista se učí ruštinu. A realista se učí střílet. (smích). Ale já opravdu díky těm mladým vidím, že to má smysl. Pro nás to bylo jen o možnosti si dopisovat. Dnes vychází i spousta knížek v esperantu, což je skvělé, protože to napomáhá i původní myšlence, která vznik esperanta provázela. Byla to snaha o zachování jazykové různorodosti.

Vrátíme se ještě k výstavě. Co tam může návštěvníky podle vás nejvíce zaujmout?

Třeba když uvidí, kdo všechno se esperantem zabýval. Esperantistou byl například papež Jan Pavel II. A věnuje se mu i kardinál Vlk. Za první republiky u nás v rozhlase působila Verda stacio, zelená stanice, kde vysílali třeba pan František Kožík nebo Karel Höger, kteří se esperantu věnovali. Uvidí i fotografii Dalajlamy s knihou, jejíž originál je na výstavě také.

Netoličtí esperantisté letos slaví své šedesáté výročí. Výstavu jste tak i plánovali?

Vůbec ne, ale náhodou to vyslo úplně perfektně. A jsem rád, že bylo možné na výstavě zmínit právě i historii netolického kroužku, který založili pan Hřebeček a Štěpánek. Výstavu jsme navíc mohli obohatit i o vlastní panel, na kterém mohou návštěvníci vidět ukázky korespondence nebo razítka, ale i další cenné dokumenty.